

Bästa läsare av Rökringar!

Jag fick ett samtal från gode vännen och redaktören av denna utomordentliga tidskrift. Jag beklagade mig över att jag på grund av hög ålder, ensamhet och begränsad rörlighet ibland har så rysligt tråkigt. Vänligt och omtänksamt föreslog han att jag skulle skriva ner mina minnen, som jag tolkade det, om mitt liv med pipor. Om han hade haft det i tankarna tidigare eller om det var en spontan tanke vet jag inte. Som terapi fungerade det i alla fall. Om det kan vara tillräckligt intressant för en stunds läsande är det redaktörens uppgift att bedöma, så nu bollar jag över!

Det börjar i en forntid som skrivs 1946-47. En tid med så annorlunda villkor än i dag. Att minnena är lite suddiga i kanterna är inte underligt, men minnet av mina upplevelser finns kvar. Är de sanna? Ja, säg det!

Några år efter krigsslutet började ransoneringarna släppa och det första man som nyfiken pojk gjorde var att gå till Pressbyrå och inhandla några lösa John Silver och sedan försöka dölja röklukten för föräldrarna, vilket naturligtvis misslyckades. Jag hade fått jobb på Cykelfabriken Monark i Varberg som tidskrivare. Man mätte tidsåtgången för olika moment i tillverkningen; en relativ ny metod för att effektivisera och få underlag för ackordsättningen. En dag hittade jag en gammal pipa utanför fabriksgrindarna. Inte var det någon skönhet och den var lindrigt sagt väl inrökt. Det var inte mycket tobak som gick ner. Men en gratispipa och lite av fars Tiger Brand kunde man inte säga nej till.

Min uppgift som tidskrivare var att kont-

rollera de udda verksamheter som servade cykeltillverkningen. Där var den dånande ankarsmedjan och där var snickeriet och liknande. I snickeriverkstan huserade ett gammalt original som hade klätt väggarna med sina tomma bruna snusdosor av pressat papper. Bra isolering. Där fanns också den unge autistiske man som hade fått en meningsfull sysselsättning med att gå ärenden åt gubbarna. Han togs väl om hand även om det gränsade till *freak show* när han fick visa upp sina färdigheter i att ur minnet läsa upp en viss månads namnsdagar. Sammantaget gav dessa erfarenheter en god grund för förståelsen av udda och originella människors tillvaro. Nåväl till saken. En av gubbarna tog sig an min pipa, blåste ur den, rensade och putsade upp den. Jag har naturligtvis inte pipan kvar, så jag upphöjer den till samma status som Magrittes *This is not a pipe!*

Nästa pipa jag plockar fram ur minnet var inte min. Tidskrivarjobbet blev ganska kortvarig och under tiden hade jag mognat

så pass mycket att jag insett, att det inte var ett framtidsjobb. Jag beslöt mig för att söka in på gymnasium, men problemet var att det inte fanns något gymnasium i Varberg, Man hade att välja mellan Halmstad och Göteborg. Halmstad ansågs vara allmänt tråkig så det fick bli Göteborg och mina medelmåttiga realskolebetyg räckte till att bli antagen på det ärevärdiga Hvitfeldska gymnasiet. Detta var före alla studielån och bidrag. Boendet fick man ordna med s.k. inackordering. Äldre ensamma eller familjer med stora lägenheter skaffade sig lite extrainkomster genom att hyra ut något överflödigt rum och det fanns små matställen, s.k. Pang, där man genom en månadskostnad ordnade matfrågan. Finansieringen av detta skedde genom sommarjobb och banklån med en livförsäkring som säkerhet. Jag hittade ett stort hörnrum i ett gammalt hus vid Heden som sett bättre dagar. Farbror Malmberg skötte uppvärmningen genom att tända kaminen i god tid innan jag kom hem från skolan, sedan kom han in med sin lika haltande och draglande boxer och fördrev en stund med mig. Nå, pipan då?

I samma hus bodde en klasskamrat med betydligt större kassa än mig. Inför mattentorna kom han ner till mig med matteböcker och en Petersonsnugga. Jag avundades den för min egen pipa var av betydligt enklare slag. Ingen jag minns. Tobaken hette Prins Albert. En lustig plåtburk, platt på högkant och med en, har jag för mig, lite sötaktig kornig typ av tobak. Så började min klassresa och Petersonsnuggan får bli en symbol för vad jag eftersträvade. Senare inhandlade jag en Peterson till min far i födelsedagspresent. Efter honom övertog jag den, men tyckte inte om att röka den. Så kan det gå med drömmar.

Vissa pipor har en karaktär som man förhåller sig till, pipor som man minns. Pipmakare präglar sin skapelse och ibland

uppfattar mottagaren detta. Andra passerar anonyma genom pipresan. Pipauktionerna tillförde pipsamlingen flera sådana. I och för sig bra att röka, men inte så många som stack ut. Alla Stanwell-piporna från tävlingarna och pipor hemförda som souvenirer från ett flertal resor. Undantagen kommer jag till

Under en lång period tog tyvärr cigaretter och cigariller över för att tillfredsställa mitt nikotinberoende. Men pipan hade också sin plats. På mina och familjens resor försökte jag leta upp någon pipaffär för att få med mig en souvenir hem. Men så dyker ett kärt minne upp. 1963 tillbringade jag och min familj en tid i England hos vänner. Jag fyllde år och min hustru ville ge mig en present. I en liten butik i Sothampton inhandlade jag min första Dunhill, en liten rustikerad sak. Det fantastiska är att den fortfarande är en favoritpipa, nästan 60 år senare.

Det har blivit flera Dunhillpipor sedan dess, men i Dunhills exklusiva butik på Jermyn Street kände jag mig inte bekväm. Jag tillhörde definitivt inte det vanliga "highbrow-klientelet". Och det fanns ju fler pipmärken med butiker i London. Dessutom fanns ju bra pipaffärer på närmare håll t.ex. PibeDan i Köpenhamn.

När vi, de första av Jans kapnismologer/?, träffades på Kurhotellet i Tyringe och jag fick ta del av Jans och Per Billhälls pip- och tobakskunskaper kom pipsamlandet in i en ny fas. En värld av för mig okänd kunskap öppnade sig. Deltagandet i de danska och internationella långtidspiptävlingarna med sina ofta rika utställningar inspirerade till inköp. Tävlingsresultaten räckte aldrig till priser. Deltagandet var upplevelsen!

Ett pipförvärv är minnesvärt. VM i Venedig 1998 var i sig en upplevelse, men nu gällde det en åtråvärd pipa. Detta var före internet och kortbetalningarnas tid.

Man växlade in så mycket valuta man trodde behövdes och man kunde ha resecheckar i reserv. I pauserna gick jag som katten kring het gröt runt en pipa jag ville ha. Men pengarna räckte inte. Efter flera förhandlingar accepterade säljaren en helt vanlig svensk check. Det blev en dyr historia. Det var inte småpengar banken hemma krävde för att hantera den. Men – pipan var min.

Piporna från de VM-tävlingarna jag varit med om har varit mycket stora och inte i min smak. De har efter tävlingarna inte blivit rökta utan har hamnat på souvenirhyllan. En av piporna, den från VM i Köpenhamn 1994 är t.o.m. orökt, fastän jag bevisligen deltagit. Hur går detta ihop? Efter tävlingen vandrade jag ner till Hovedbangården för att ta bussen hem till Halmstad. Jag gick till en av restaurangerna för en bit mat. Hängde obetänksamt min jacka med plånbok, bussbiljett och tävlingspipa på ryggstödet till min stol. Det skulle jag inte ha gjort. När jag reste mig var den borta. På polisstationen fick jag försöka peka ut tänkbara förövare ur deras bildarkiv på kända bovar. Det gick naturligtvis inte. Nu gällde det att komma

hem – utan biljett, utan pengar, utan pipa. Provade med den danska socialen som har ett jourkontor i närheten av stationen. En tågbiljett till ett tåg vid tvåtiden på natten. Inte lockande! Tog mig till bussen för att förhandla med chauffören. Såg väl ut som ett typiskt brottsoffer, så det var inga problem. Hem kom jag. Jag tror sedan att Per Billhäll med sina goda kontakter ordnade fram en ny tävlingspipa. Fortfarande orökt.

Det finns fler platser där man kan bli utsatt för brott under en pipresa. En ljummen kväll i Rio på en trottoar vid Copa Cabana träffade vi på ett gäng unga män som satt och sålde något som såg ut som pipor. Rio kan vara en farlig plats för naiva svenska resenärer. Rån förekommer dagligen. Min fru fick senare sin axelväska uppskuren och tömd på sitt innehåll. Nå, piporna på trottoaren väckte naturligtvis min nyfikenhet, men nu visade det sig att piporna knappast var avsedda för Rattrays virginea. Små fantasifullt utformade skapelser. Ingen därhemma kunde tro att jag skulle köpa haschpipor. Men ett och annat snedsprång får man unna sig.

Det blev också en fortsättning på min

VM-pipan 1994, designad av Tom Eltang

syndfulla bana. Med några gamla holländska vänner besökte vi Utrecht, om jag minns rätt, för att inhandla en holländsk porslinspipa. För att inte bli så varm att man inte kan hålla den, görs de med dubbla väggar. Man får alltså en luftspalt som isolerar. Spännande teknik men inte god att röka i. Under promenaden i stan fick jag syn på en av de omtalade coffee-shops, som det finns gott om där, och kunde inte avhålla mig från ett besök. Mina vänner blev förskräckta och gick snabbt bort för att inte förknippas med mig. Klientelet vaknade intresserat upp från sina dimmor när jag klev in. Vad jag fått syn på var ett skåp med pipor av samma sort som Rio-piporna. Det fick bli en kompis till den förra.

Isle of Man är en intressant ö utanför den Brittiska västkusten. Känd för sina motortävlingar bland annat. Den är starkt präglad av traditioner och minnen av vikingarnas statsbyggnad. Den har en form av självstyre med en tingsplats mitt på ön. Whiskyn är tullfri! Nu var det varken whiskyn eller motortävlingarna som lockade mig dit utan deras frimärksutgivning. Också ett tecken på ett slags självstyre. Att jag skulle hitta en intressant pipa visste jag inte. Vi korsade med buss över hela den lilla ön och fick en dag nys om en pipverkstad nere vid ett litet fiskeläge. Dessutom

att det drevs av en dansk pipmakare vid namn Nörding. Honom hade jag ju flera pipor av. Vi kom dit vid teatime, vilket inte var lyckat. Inget matställe var öppet, inte heller pipverkstan. Magarna skrek men det var bara att vänta. En tröst var att vi kunde titta på de första svanslösa Manxkatten. Pipjobbarna avslutade sitt tedrickande och jag kunde inhandla en liten böjd sjöskumpipa. Fick reda på att den var kalcinerad, vilket inte sa mig något. Men när jag tog mina första bloss fick jag erfara konsekvensen. Den smakade vidrigt. Det krävdes envishet innan smaken försvann men så kom belöningen. Den mörknade snabbt och blev så vackert brun som det nästan är omöjligt att uppnå med vanliga sjöskumpipor. Jag röker den än.

Dags att avsluta min pipresa med ett glatt minne. Mitt då 6-åriga barnbarn Harald hade i ett skyltfönster i Malmö fått syn på en vattenpipa och på stubben bestämt att den skulle morfar ha i födelsedagspresent. När jag mötte familjen på stationen i Halmstad kom Harald med sitt paket som han ville att jag skulle öppna omedelbart. Hoppande av förtjusning och förväntan på min reaktion. Efter lite övertalning gick han dock med på att vänta tills vi kom hem.

Olov